

Djeca alkoholičarki: „Najgore je kad ti majka postane netko koga se moraš bojati“

dobarzivot.net/djeca-alkoholicarki-najgore-je-kad-ti-majka-postane-netko-koga-se-moras-bojati/

[Pijana žena / Izvor: freepik.com](#)

Pijana majka s bebom u kolicima šetala je uz nasip. U jednom je trenutku posrnula i pala s betoniranog nasipa u dubinu od pet metara i izgubila svijest. Jednoipolgodisnje dijete ostalo je samo na hladnoći, plačući u kolicima uz obalu rijeke. Plač je privukao pozornost slučajnih prolaznika koji su odmah pozvali pomoć. U bolnici je 37-godišnjakinji izmjereno 3,88 promila alkohola u krvi, a prilikom pada zadobila je ozlijede lica, kuka i ramena. Državno odvjetništvo podignulo je optužnicu tražeći godinu dana uvjetnog zatvora za majku jer je „bepomoćnom djetetu svojim ponašanjem ugrozila skrb i sigurnost.“

Popila 2 litre vina pa krenula s bebom u kolicima u šetnju

Majka je priznala: „Prije toga sam popila dvije litre vina, a za eventualno ostalu količinu alkoholnog pića se stvarno ne sjećam. Prilikom šetnje sam pala, ozlijedila se, ostala bez svijesti i probudila se tek u bolnici. Svjesna sam da sam neodgovorno postupila, ali o djetetu inače adekvatno brinem. Ali, istina, tada dijete nije baš bilo toplo odjeveno jer je stvarno bilo malo hladnije.“

Majka je bila skrbnica djetetu nakon razvoda, a poslije ovog incidenta skrbništvo joj je privremeno oduzeto i povjereno roditeljima bivšeg supruga.

U pijanom je ispadu 50-godišnjakinja, inače trgovkinja iz Zagreba, vikala na 15-godišnju kćer:

„Glupačetine! Vidjet ćeš ti kad navršiš 16! Bacit ću vas sve kroz prozor!“ Udarala je šakama po vratima i namještaju, a onda krenula prema suprugu kojem je psovala majku i udarila ga dlanom u čelo. Kćer je pozvala policiju, a kad su policajci došli na intervenciju bijes pijane žene okrenuo se i na njih: „Cigani! Ustaše! Pijani idioti! Go..na panduraška“, kreštala je na njih. Nakon dvodnevnog triježenja u pritvoru na prekršajnom sudu je osuđena uvjetnu kaznu zatvora u trajanju od 70 dana i novčanu od 1000 eura, a radi za plaću 950 eura.

9 milijuna djece u EU odrastaju uz jednog ili oba roditelja alkoholičara

Koliko djece u Hrvatskoj živi s roditeljima koji su alkoholičari, podatak je o kojem možemo samo nagađati. U SAD-u se barata pretpostavkom „1 od 4“ temeljem istraživanja Bridget Grant iz Nacionalnog instituta za zlouporabu alkohola i alkoholizma iz 2000. godine. Grant je ustvrdila da u SAD-u jedno od četiri djece starosti do 18 godina živi s jednim ili oba roditelja ovisnika o alkoholu, drogama ili drugim supstancama. U svibnju 2025. godine tim istraživača sa Sveučilišta Michigan objavio je u medicinskom časopisu JAMA Pediatrics da u SAD-u skoro 19 milijuna djece starosti do 18 godina živi s jednim ili oba roditelja odnosno skrbnika koji su ovisnici. Ovi su podaci potvrđeni istraživanjem iz 2023. godine, a objavljeni su u svibnju 2025. godine u časopisu JAMA Pediatrics. Više od 7,5 milijuna djece živjelo se s roditeljem koji ima umjerenu do tešku ovisnost o supstancama, a 3,5 milijuna s roditeljem koji ima višestruku ovisnost – alkohol, droge, lijekovi protiv bolova. Alkoholizam je prevladavajuća ovisnost u obiteljima koje su obuhvaćene istraživanjem – s jednim ili oba roditelja odnosno skrbnika koji su alkoholičari živi oko 12 milijuna djece u SAD-u.

Međunarodna organizacija za prevenciju alkoholizma Movendi International sa sjedištem u Švedskoj u suradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom povezuje 144 organizacije u 53 zemlje svijeta. Movendi International navodi podatak da je u Europskoj uniji najmanje 9 milijuna djece koja odrastaju s jednim ili oba roditelja koji su ovisni o alkoholu.

Kakve su posljedice odrastanja u obitelji alkoholičara?

– Imati oca ili majku alkoholičara velik je izazov za dječji razvoj, sreću i uspjeh u životu. Još od malena ta djeca se često moraju susretati s nizom neugodnih, zbunjujućih i veoma traumatičnih situacija. Nemaju dovoljno potreban mir i lijepa objašnjenja odraslih koja im pomažu da razumiju ovaj svijet i da u njemu kvalitetno žive. Ne dobiju ono što dobiju druga djeca i zato im treba dugo da odrastu, steknu povjerenje u ljude, nauče sređeno rješavati probleme i toplo se odnositi prema vlastitoj djeci i partneru. Često samo vidimo alkoholičara, njegove probleme i bolest i samo nam se lažno čini da djeca nisu svjesna alkoholizma i da on ne ostavlja teške posljedice po njihov razvoj – kaže Ivanka Petrović, klinička psihologinja, koja je od 1982. do 1990. godina radila kao volonter-stručnjak u jednom zagrebačkom klubu liječenih alkoholičara, a potom je cijeli radni vijek radila s djecom kao psiholog u školi i vrtiću.

– U klub liječenih alkoholičara dolazili bi muševi u pratnji žena i ponekad djece. Ta djeca su uglavnom šutjela pokraj njih. Ali u vrtićima i školama to je puno izraženije. Pa vam dijete s pet godina priča kako mu srce počne jako lupati kad tata dolazi doma. Strašno je čuti da je otac osoba koje se dijete boji. Sjećam se jednog dječaka koji je imao 3 i pol godine, i pokušavao je pobjeći iz vrtića. Odgajateljica ga je dovela u moju sobu. Čim je ušao u prostoriju odmah se popeo na stolicu do prozora i pokušao pobjeći. Kad sam ga pitala kuda bi htio otići, rekao je da bi išao kući, da mora ići kući. To dijete je već duže pohađalo vrtić, dakle nije bilo dijete nenaviklo na vrtić. Pretpostavila sam da nešto nije u redu kod kuće. Malo smo se igrali i pričali o njemu, i tako sam saznala da se boji za mamu jer je tata alkoholičar i tuče mamu, njegov izvor sigurnosti. Taj malac bi fizički napadao oca s leđa da ga spriječi da udara majku. Pozvala sam potom majku na razgovor, jer mi kao vrtić ne možemo biti odgovorni za sigurnost djeteta koje tako intenzivno osjeća da mu je ugroženo preživljavanje jer strepi da će izgubiti majku. Majka je bila svjesna problema, možda je trebala takvo ohrabrenje jer ubrzo nakon toga je sa sinom napustila oca. Prošla je fazu da treba održati obitelj, imala je snage i riješila je to – prisjeća se psihologinja:

– Djeca alkoholičara obično žive kaotičnim stilom življenja, vidi se da nisu dobro odjevena, ili su gladna, imaju ispade. Sve to signalizira da treba pozvati roditelje i vidjeti u čemu je problem u obitelji. Ta djeca ne dovode prijatelje doma i jako teško održavaju prijateljstva jer se srame, ne znaju kako će se roditelji ponašati pred njihovim prijateljima. Imali smo u vrtiću jedno trogodišnje dijete koje je živjelo s mamom alkoholičarkom. Ujutro bi dijete budilo mamu, pa bi onako u pidžami i u hladnoći samo išlo van kod susjede tražiti hrane i vode za mamu. Strašno je kad ti tako malo dijete kaže „moja mama je šuk – šuk“ jer shvaća da s njegovom mamom nešto nije u redu i kad se mora odvojiti od nje da bi preživjelo.

Kad majka ne brine za dijete, nego dijete za nju

Jedan strašan slučaj razotkrio se u 1990-tih u osnovnoj školi gdje su učiteljice primijetile da 12-godišnjak za užinu pojede po 9-10 šnita kruha, što ih je zabrinulo. Školska psihologinja pozvala je dječaka na razgovor, pa se doznalo da dječak živi s majkom alkoholičarkom, a otac je na ratištu.

– Majka nije kuhala, nabavljala hranu niti obavljala druge kućanske poslove, pa je dječak zbog gladi jeo toliko kruha. Kod kuće je on morao brinuti o majci, pomagati joj u svemu, čak i mijenjati joj uloške kad je imala menstruaciju, i seksualno ga je zlostavljala... Centar za socijalni rad izdvojio je dječaka iz obitelji, a majka je upućena na liječenje u psihijatrijsku ustanovu. Bila je to duševna bolesnica koja je prestala uzimati terapiju i uz to se opijala. Dječak je smješten u dom dok se tata ne vrati s ratišta i dok se majka ne stabilizira uz ponovno uzimanje lijekova. Majka ga je poslije posjećivala u domu i tražila je da se vrati kući. To se i dogodilo poslije godinu i pol, nakon što je pokazala da je u stanju kuhati, da je funkcionalna, da pije tablete i da se redovno pere, dakle da može voditi osnovnu brigu o sebi i sinu – ispričala nam je psihologinja Petrović:

– Ženski alkoholizam je kompliciran. Istraživanja potvrđuju da često dolazi u komorbiditetu s drugim psihičkim poteškoćama, a ako je alkoholičarka majka njena djeca odrastaju veoma teško jer djeca su ovisna o majkama zbog dnevnih rutina, majke im osiguravaju da imaju skuhanu i opranu, unose emocionalnu toplinu u dom.

Perko: “Život djeteta u obitelji alkoholičara je kao život u koncentracijskom logoru”

Slovenski psiholog dr. sc. Andrej Perko, voditelj Zavoda Mitikas u kojem alkoholičare liječe po socijalno-andragoškoj metodi psihijatra Janeza Rugla koju je razvio iz zagrebačke metode dr. Vladimira Hudolina, objavio je knjigu „Djeca alkoholičara i tiranina“. U njoj konstatira da je život djece uz roditelje alkoholičare najbliži životu ljudi u koncentracijskom logoru: „Djeca alkoholičara se i kao odrasli osjećaju krivima za stanje u primarnoj obitelji. Znaju da je kod njih doma sve bilo naopako, ali ne mogu prstom pokazati na roditelje i reći: vi ste krivi! Ne, roditelji su nedodirljivi, dobri, požrtvovni... Dvojnost između okrutne realnosti patologije u obitelji i poruka da roditelja vole djecu, na kraju ih slomi.“

Alkoholizam roditelja, a osobito majčin alkoholizam koji je društveni tabu, dobro je čuvana obiteljska tajna. Djeca rastu s osjećajem da svoj problem ne smiju nikome reći, jer će time izdati obitelj. U jednom je istraživanju čak 70-posto odraslih osoba koje su odrastale u obitelji alkoholičara izjavilo da su uvjereni da su tijekom svog odrastanja uspješno prikrivali alkoholizam roditelja od sredine u kojoj su živjeli.

Djeca alkoholičara na sebe preuzimaju odgovornost za alkoholizam roditelja. Najčešća misao djece alkoholičara, osobito male djece od 2. do 7. godine koju u fazi infantilnog egocentrizma karakterizira tzv. magijsko mišljenje. Dijete sebe doživljava kao centar svijeta i pretpostavlja da je ono i uzrok događaja u tom svijetu. Misli i da je ono uzrok toga da roditelj pije, i isto tako da može napraviti nešto da roditelj prestane piti. Neka djeca zato cijelo djetinjstvo pokušavaju postići nemoguće – zaustaviti alkoholizam roditelja.

U Hrvatskoj ne postoji organizirani sustav pružanja psihosocijalne podrške partnerima ili djeci alkoholičara

Socijalna radnica Tereza Oreb u Ljetopisu socijalnog rada 2018. godine objavila je izvorni znanstveni članak „Perspektive članova obitelji o djelovanju klubova liječenih alkoholičara“ u kojima upozorava na nepostojanje sustavne pomoći djeci alkoholičara u Hrvatskoj:

„Prema postavkama „Zagrebačke alkohološke škole“ predviđeno je pružanje podrške i osobama u pratnji – ponajviše partnerima i djeci osoba ovisni o alkoholu koje sunakon bolničkog tretmana uključene u postbolnički tretman u vidu pohađanja sastanaka klubova liječenih alkoholičara (Hudolin, 1972.). Međutim, istraživanje Opačić, Oreb i Radat (2017.) pokazuje da čak 37% članova dolazi na sastanke kluba liječenih alkoholičara bez podrške bliske osobe. Ako osoba ovisna o alkoholu nije u bolničkom, a kasnije u postbolničkom tretmanu, u Hrvatskoj ne postoji organizirani sustav pružanja psihosocijalne podrške

partnerima ili djeci osoba ovisnih o alkoholu u smislu američkih Al-Anon i Alateen grupa podrške, a koji bi bio neovisan o činjenici je li partner ili roditelj pristupio liječenju od alkoholizma.“

U susjednoj Sloveniji prije dvije godine osnovana je udruga NACOA Slovenija – Društvo za pomoć djeci alkoholičara kao potporna organizacija za djecu alkoholičara svih starosti, jer dijete alkoholičara to ostaje cijeli život. Dio su međunarodne organizacije National Association for Children of Alcholics ustanovljene 1983. godine u SAD-u, a cilj im je detabuizacija djece alkoholičara u javnosti kako bi izišla iz lokota obiteljske tajne i potražili pomoć. Tijekom Međunarodnog tjedna djece alkoholičara koji se obilježava drugog tjedna u veljači organiziraju javne tribine na kojima o svom odrastanju s roditeljem alkoholičarem govore odrasla djeca alkoholičara.

Svjedočanstvo o odrastanju uz majku alkoholičarku

Primjerice Damijan Janžekovič iz Ljubljane koji javno svjedoči kako je živio s majkom alkoholičarkom izložen psihičkom i fizičkom nasilju:

„Najživlje uspomene iz djetinjstva su mi miris dima cigareta i zvuk otvaranja limenke pive, jer je mama voljela piti i pušiti. A najviše me je bilo strah onih dana kad je dobivala novac. Znao sam da će poslije banke ići piti u obilježni kafić. Nikada nisam znao u kakvom će raspoloženju doći kući, što će joj smetati ni kako će se ponašati prema meni. U osnovnoj školi sam cijelo vrijeme to skrivao i nisam nikome govorio jer mi je majka rekla da sam ja kriv da je takva situacija kod nas kod kuće. Ona bi se uvijek pobrinula da mi stavi na znanje da su svako ponižavanje, svi udarci i prijekori zasluženi jer nisam bio dobar, jer nisam bio vrijedan, jer nisam bio tih.“

Nekoliko je puta pokušao samoubojstvo, pomagali su mu baka i stric, a kad je imao 18 godina dom mu je pružila obitelj najboljeg prijatelja. Tako je uspio maturira, a sada je na magistarskom studiju obiteljske terapije u Mariboru. O svojem djetinjstvu piše autobiografsku trilogiju „Iz pakla do života“, a sudjelovao je i u dokumentarcu prikazanom na RTV Slovenija “Dosije: Djeca alkoholičara”:

„Najgora je ta nepetost kad ne znaš hoće li u jednom trenutku početi nasilje, bacanje tanjura itd. Pokušavaš biti nevidljiv da ne bi slučajno isprovocirao, pokušavaš biti dobar kao da te nema i pokušavaš se izbrisati. Nije alkohol taj koji najviše pogodi dijete, nego kad ti zbog alkohola roditelj postane netko koga se moraš bojati.“

Piše: Snježana Ivić Gerovac

**** Ovaj tekst je dio novinarskog projekta ‘Uzroci i posljedice ženskog alkoholizma: od traume u djetinjstvu do razaranja obitelji’, a objavljen je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva.***